

ՎԵՍՏՆԻՔԻ ԶԱՄԵՆ ԵՖԷՄԻ ԿԱԶԵՔԱ ՏԵՐ

30 FULDA

ՀԻՄՆԱԳԻՐ—ՏՆՕՐԷՆ
ՈՒ Ե. ՊԵՐԴԵԼՆ

քանեայա ետաղմը՝ օլտուղու վե՛ն ճէյն քէօլը՝ Նպգաբըն նէփէր ետա՛խօտ տն պարօլ օլտուղըն պլմէ՛ն։ Եւէն ք՛ թաղադո՛ թարափրտանն ետաղմաղը վէ գարիխէ՛ մէգպոլո՛ւ։ Բէյն Մարտիրոսըն «խալաթ» նա՛ւ։ Ին իլէ թաղաո թարափրտանն թա՛հրիօլ օլտնարազ պո՛նուն նա՛խիրն ապքըրիք՝ օլտըղըն իշիթ՛ տիկի վէ Գալվազ մա՛հալէլի իւ՛ն։ Նէշեան Յովհաննէսին Գուճառու՛րանք Հանի՛ Յովհաննէս թա՛րա։ Փննտան խալաթը՛ նամը իլէ ետա՛զըլլալ քէնտիսին պի՛ր քեաղլոտ իմգա իթտիրիտիկի վէ Գուճառու՛րանք թաղաոսըն Ախքա՛նն թա՛րա։ Փննտան քէնտիւրի իլիւն բա՛տիչալլոզ օլաճաղը պէյա՛նը իւ՛ն ապքըր ետաղլըղն վէ կէօմիկի աղօաճառաո իգա՛մէ իտուլալ իւզըրիւնտ էլվազը մազըրիւրի լէպգուճնին թաղալ վէ թէրաթի՛ իտիմալը օլտուղը լիթօլլափիտ թալարը գուճուր իտն՛ Գաթիթ՛։ Եր կարապէտին խանէսինտ, մէզ՛ քիւր թալարըն սազլանմը՛ օլտաղը վէ կէրէփցի օլլու։ Տիգրա՛ն նըն տըրեղն վէ լէրիկ օզ յայն՛ լարը պուլունն էլվազ՛ ոստիը՛ զընը պու իշտուլլոըզ տուն պի՛ր իւն աճառ թէրգիւպշի Պոզոսըն՛ խանէսինտը Մարուքէնին էլինն իէօթիւրիւպ օրաոտ Միքայէլ վէ՛ն Մարուքէ իլէ պիւրիքա՛ն ետա՛ղաղարը վէ մէզքիւր լիթօլլափիտ թալարըն կարապէտին խա՛ն։ Ծէսինտ՛ սաղլատըզլարը վէ գա՛ր։ Ետաղը իաչաւտօր Վաճառ իքէ՛ն մաքըղառ չէվիրիւլ Միքայէլ իլէ պէրապըր քեաղլոտ պատաղըր վէ Զիթահօղը՛ Նաբեկ օլլու։ Մարտի՛ ըստըն Ժամպլեան Գալուստ թա՛րափրտանտ միլըթ մէզպէթիլ իլինէ՛ չարըշախըրտ մէփէթիւր իտաղըրըրմըջ օլտուղու վէ ետաղը՛ ոը օլմաթղը իլիւն իմգա իթ մտա՛ր։ Ին քէնտիկիւրըր վէ իթիթիւրալըր վէ Երթիլէրի Նազգընտ լուգու՛ պուլան իփաճտէ վէ իւպարլարըր վէ մէրթէպէի առապոթէ իմաղը՛ օլտու՛ր։ Ին էլիսաթա մէզգուճնտն իւպարլարըն իւզըրիւրնտ թու՛ն։ Թուլան էլվազ իլէ լիթօլլափիտ թալարըր իւթիլունտ մա՛հալէ։ Ին միւթըրեթիմ՛ օլան նուգը՛ վէ լիւղաթաթ մէաթէրիւնտն աճաղլաղըրըր իւլըր, սուրէթը գապոլին՛ միւլիոլ օլան թէզքքէրնին պալա՛տաճա՛ն Հայկազեան վէ Արշախուն՛ ետա՛ վէ իազգատունտն վէ իուրքինեան նա՛մ գաթոմ էրմէնը՛ զըլլաղլարըրըն արմարըր վէ օլպալը՛ թէզքքէրնի պալեաճա՛ն։ Ելլէրնտն թիւֆէնը՛ վէ գաճառ թուրա վէ պաշարըրեոտ չապգա՛ պուլունն պի՛ր թաղմը՛ մէաթէրիւր թէրթիլ վէ թաղլարըն էօ՛նիւնտ պի՛ր գալէ՛ վէ թաչիփ։ Նամէնին իւթիւնտն խաչլարի՛ գըղըճ թէրթիւթիտիտըրըր օլմըլաղըր վէ ազա՛միթ մէլա՛ն ետա՛նումաո իւզէրնն էսմինի միւշիլ՛ օլարազը իքիւրը՛ եւզ վէրիկ վէ թաչիփ վարազարըր իթիթիլըր վէ թէչէպպիսաթը՛ իւթըրըրի միլիլինէ՛ նամը վէ եինէ պալատէ մու՛հաթըր տէօրթ գըրաղըզ արմարլարըր ալթըրտառ տիկըր պի՛ր թէչքէրնէ՛ թաղ իթտիւրէլի տաթալ պուլաղըն Հաթէքեթը վէ թէչէպպիսաթըր թէ՛ն իտաճնէտէ՛ մազգաթալըր իտէ լըրզու՛մ վէ լէ վաթիւնի հիւքիւմէթը՛ Սէնիլէնի խաթաթմիտնէ՛ չըգարմազ՛, պի՛ր իթիթիլառ ույտաթըրմազ՛ էսմինի միւթալիսառ օլտուղու տըրէ՛ն։ Զուլաթի՛ն էսթիլիլ օլտուղուն վէ մէրգուրեղան իւլաղ՛ Հաթէքէրնի՛ ուտուր մու՛հաքէմիթ՛ Ե՛գալիք գանուրը մուվազպաթը՛ նըն 209ընը մաոտուլի հիւքիւմէ՛ Ե՛գալիք միւթիթէրքէտու մաոտաոտ օլտուլ գանուրը՛ Ե՛գալա՛ նըն՛ 38ինի՛ մաոտուլի իլէ Ե՛գալըրնի՛ սանի 96 թարիխնտ գանուրը մէզքիւրըն ինճի փա՛տընա զէյոլ վէ իւլազ՛ իտիլէն Ֆըզգաթըր գանուրիւնին պիրինճա՛ն հէքամընճա միւճազաթըր թէրէհպիլէի միւթալիլիլ պուլունտըր պէյաճա՛ն իլէ մուգ թաղլարը՛ նիգամիլէ ինքարա՛ իւլ օլ մէճճի՛

[illegible]

տարբեր վե կելեքցեան խաչատու-
րէն պիտաւտերի Տիգրանեւն էլ պա-
գը մէ գրիւրէ յի եազ մադ :

(ՏԵԼ-Դ)

ՄԵԼԻՍԱՅԻՊ

ՈՐՈՇԻ ԱՏԱՐԻ
ԻՐԱՄԵՆԻ ՔԻԼԻՍԻՍԻ

Միտաւան իմպար իւլ Սօֆիա-
տան մաթ պտառմիցա վիւրտա խոն
վէ կալթ Սմարթն 1793 Նիւմբուր
նիւմպէսիւնէ միւնտէրին պտուխան
պիր թէէկրաքառ, Տ Թադէոս Սպա-
խաթեան քաշանանքն նազ պտիլլը թէ
համիլէ ւմթաքանանքն վէ Թադէ Սթ
հուրդն վազիֆէսիլլիկինտէն նաշի
միլլէթին իրիլիկին գաքամադա մէն-
պուր պալուր պիլլաթիլլի խոն :

Պու քէրթը շէշը մէ գրիւրէն մաթ
պտառմիցա եաքըմիլլը օյան պիր մէք
թուպ ապիլի իլլու թէէկրաթա պիլ-
լաթիւս թառաթ իթ մմաթ օյա-
րընտան , մէք Սաք մէշքիր սաթի
պէր վէճիր զիլլը նազլ օլունուր :

Ոսֆիա 9 օգոստ 1883

ՄԻԼԵԼԻՔ Է ՖԷՆՆԻՍԻ ,

Պուրատա ուման միլլէթ հազ-
գընտա վէթ ընէյիմ պտիլլը մաթի-
մաթիւր կալթ թանքըն պիր քեօշ-
սինէ տէրճ իթ մէրիգի ընտ խոն
րիմ :

Սօֆիատա խաթապ պիր Էրմէնի
քիլիսէսի պուլունուպ , իշպու քի-
լիսէ 33-40 սնէտէն պէրու գա-
րաթ գալլիլլ օլուր զընտան , պու-
րատա մէքթին 43-46 ֆաթիլլա
խալլը վէ 30-40 պէքեքաթ Պուլ-
կար քիլիսէսինէ կիթ մէքթէր
իքթին , քիլիսի թէ գրիւրէն ինչու
տէ իշին պիր գաթին հիմէ թի ու
ղայթիլլիլլէ Բուսնուգ տան վէ Սօ-
ֆիատին Էրմէնի վէ Պուլկար Է-
քախիսիսինէ վէ գաթը մումաթիլլէ յ
թաքաթիլլաթն 3300 զրու ճէմ ի-
տիլիլլ իտ տէ , քիլիսէսին ինչա-
սին 7-230 զրու Սաթի օլունուր
տըր :

Մումաթիլլէյ գաթի իշպու աշը-
ղը Էլվիլլինտէն պէյսան պիր
գաթ տաշա իտնէ օլլունուր թէք-
լիք իթ տըքն , Բուսնուգ լլըր
ֆարը մէշքիլլը Բուսնուգտան
Միլլիթիլլէն վէ Շումառտան
ճէմ թալլը կէճնտիլլէթ վաթ
միլ միլ օլլունուրտան , մումաթ
լէյճ քիլիսիլլէ եաքըրիլլ պաշա-
նայը կէլլիլլ միլ վէ քիլիսէսի
աշըրըմը իտ տէ , քիլիսէ եաթ
տըրըն մէլլինէ եաքըրիլլաթն
եա» տէլլապ միլլէթ ու պօրճու
թանքըմը , վէ 20 իրա իտնէ
վէթիլլաթն սնկըլա 18 իրա տա
իլլէթն Էքթիլլ միլ օլլունը վէ գա-
տար զարթթ շէլլտիլլ իշին գա-
թը մումաթիլլէյ գաղաշաթիլլ
նազըրը իլէ պաղըմըր տըր :

• • •

Քիլիսէի մէշքիլլըն քաշանաթ
պուլունն Տէր Թադէոս Սալա-
խաթեան հազգընտա տաթի պիր
գաշ սէզ պէօյլէմէ յէ գալլիլլ
վէլլէ մէճպաթ իտիլլ :

Բուսնիլլէ մումաթիլլէյ 5 ալ-
տան պէրու պտառտան պուլուն-
մաթաթ տըր : Պու աամմ Էքթ-
խալլը պուլուն միւպիլլէլա օլ-
աղըլը կիպի , ախրալթիլլիլլին
Էրիլլինտէն տաթի միլլէթի
քիլիլլ ալըմիլլ տըր : Պուրատա մա-
թիլ Միլիսանն ֆաթիլլաթնտա
կէլլէն հաթիլլաթտա իրի վէ-
ֆիլլաթ վաղու պուլունպ , մէք-
գուր քաշանայ կիտիլլ մէշքիր
ֆաթիլլաթ թէլլէլլ իտնէք
Էքթէր , պիր կէնէ քէօ սըլլու
օլլունը վէ պէրապէրինտէ Ժամիլ
պուլունտը հաթիլլ կիտիլլ Մի-
նալտան ֆաթիլլաթնը գաթու-
սինը չալըղընտա , վաղթ կէ-
նէ եաքըրըն պուլլըլ օլլունուր
պէրապէր կէնէ երթիլլաթն
գալլըլ գաթուրա աշալլուր :

Տէր Թադէոս Միլիսանն իլլէթն
տէլլ պալըրըրաթ իշիլլ կիրտի
իլլնտէ , մումաթիլլէյն զալիլլաթն
պուլունտըլլը հաթի վէ պէօյլէսի-
լլէ սէօլլէ քէնտի քաշանայ սը-
ֆաթընտ եաղըլլաթտաթըրըն
սէօյլլէ : Վէ տիւշիլլ պալըլլըլ վէ
ուլլանիլլ օյան չօլլա չօնուր

Մարտը խզվի ու հեյնճան օրեր իստե՛մ, մերգում բարձր պիտի ֆելթուր պայղըմարնտ տակվամ իտերվէ ինչայնէթ մամօ, իօյնի իպրամը իլէ չըզլպ իտերվէ իտերվէ սապա՛հ քննտիրնէն իտերվէ պու հալին եազըլըզ, պզըլըզ վէ Մհնտարն պիր գաա պոհճաթ լար իսէ, սապահլարն տախի սէօյէլէպիլիր օրտուղու քննտիրնէն պիրտիրիքտէ, զաա պապա քննտիրն տէ քննտէ էթ-տիրինտէն ութանըզ հիչ սէս չը-գարմազ:

Պու, իզգաա պիլծիւնիէ Սօֆիա Քննտիրն մարմալ տիր:

Մհրդում լուհճանի՛ գաթէն՝ ճաշիլ պուլունան թաղախանըմը գը վէ 8-10 պէրտար քննտիրն տէ պէտա իթ միջ տիր:

Շրմտի պուրատա մէզգիր թա-լաշան հէյնէթինն հիւ քիւմէթի իթշիթ օրտունճաղը մատմէթի մէվճուտ օլուպ, ընգիլիթ պու-լատան 24 ինգար պիր թէլէկ-լապ իլէ Ռաթիլիսանէլէ իկա-պար օլտունմշ տիր: Պունտն տա սէպէպի պէր վէճճը ամիր տիր:

Քիլիսէնին պիր թարաֆը իա-հուտի կլի օլուպ, պունտն սա-վալի՛ քիլիսէ գալարը հողըր լույթ լույթ պիր տերտիրնէն րաղըր բէնչէրէլէրի շամիլ պուլունան տուփար կէյնտա եղաթըրպ եէ-ն իտուն եաւարմուպ իլէ բնէյէթ-լէր աշնալա պաղաթըրլաւտա, միլլէթ՛ քիլիսէ տէլունինն նաղըր բէնչէրէն քիլաւար մատտէօնին իլէճիլը օրտունալաւաղըր տէր-մէլաւտ մուխալէթիլ տէր իսէ տէ, հիւտուտի՛ ռիղին բուրաղ է-ֆէնտի հէր ազշաթ կէլ բազը ի-լէլէթ՛ պիր չաղըրաղը կլիպ, իհէնտա տիր աղաճա՛ տախի շա-ղըրըզ, սուփաւը եարմաղ հէմ տաճաե տիր. քսէ-թ իլ բէնէլբէլէրինի տաճա վաօի աղըրըթ մամթ թալ-սիյէ իթտի՛ տէմիլ, վէ հաթիթ ա ինչաթթ լմէզգիրէ իչին ազլէ-ս օլումաղըր հուտա, լաւարըր տա բաղաղաւտա տըղըղըր մէյան իթի միջ օլմաղաւ, միլլէթ՛ պէրգում իաճհուտիլի վէ քաճանալը մուփա-ճէհէ իթտըրկա, իաճհուտի՛ պու իֆտաթտիրն աննը ճէնիլտա տա-ն իթէրթար իթտիրնտէն, իշ անլալըզ, քննտիրնտէն իսթիֆ-սալըր քէլիլէթ օլունուր իստ տէ, բարազ երին հիչ պիր ճէպլազ վէ-րմազ:

Պունտն իւզգըր Պէրգային Ժա-ղուլ ճէմ իթմէք իւզըր թաղա-կան 25 իղա իլէ իւլ մէքթուպ եազըլըր իսէ տէ, թաղախան՝ բաղազ իլէ պիրլէլազ իաճհուտէն թարաթարըզ իթ մմաթ, վէ կէրէք քէնտիրնին վէ կէրէք Տէր թաղէսընն սուլ աճվալլէրի մէյ-տանա չըզաճազ օլան պէզլէ պիր թէլէպիլիսէ գաըըր կէլմէք տէ տիր:

Աճվաղը մաարուգէտէն նաշի միլլէթին թաղախան եմիլնէթիլ չըլմաղըր, թաղախան մօճիւն-նի վէ տէֆթերլէրինի թէպլ իթ-միշ իստ տէ, վէքտմիշ վէ չիմտի հիւքիւմէթ վէրէճէլի կշտիր-միշ տիր:

Իւլ հաթիթա տըր, քիլիսէտէ պատարազ օլմայօր, Միլլէթ իբի իթարաֆ օլմաշ տըր: Պու հաղըր իւլլէրնէն ճէլըզ նաղաղըր տըր-գաթ իլին մէքճիլինն իկաթար իթ մէլի գալու կէզըրիւրմա՛: * * *

Թէլէ: Լիֆէ-ը - Իշպու մէքթուպ՝ 1795 Նումալը Նուսաճիկաւ տէրթ իթ տէրն, վէ պու մէքթու-պըն պալարսընտա մէալի պէյան օրունան թէլէլապըր զմիմէն թաա թապ իտէր իստ տէ, Սօֆիա թապ իտերհուր իթ թարաթարն կէճտտերլէն պիր մէքթուպ պիւ-թիւն պիլթիւն պուտնն աքալ օյ-տազ ճիճէթըլէ, պիլգ անիկարան իրանաճաղըրը պիլթէ ճալիլիկա-տէն, հապիգաթըր հալի մէլաա-նա չըգարմազ մէրէթինին վալի-ֆիւն օլաղըղըր իկաթարըր ինի օրալա ճէլալէ իտէրիւ:

Իլքէ Թազ խորհուրդըն մէքթու-պը չու ամիսերի տիր:

Միւճ: Խմբապիր:

Սոճոզ արքիւնէ մի տեղեկ

Այս խորհուրդս թէ պատուական
խորհրդիդ անկեղծ թերթերն
լինային մէջ Սօֆիայէն առ Չեզ-
քայտած հեռագիր մը՝ հարտա-
րակէր է.ք Միլիանան՝ ստորագ-
րաթի համը՝ մանուցանող թէ տեղ-
ւոր Հայ եկեղեցին գոյողոք կամ
գոյնուրդ վրայ է եղեր :

Այդ լուր , այնպիսի մի խան-
գարակ ուղղէ՞ մը յառաջ եկած
լինէր է , որ տեղւորս ընդհա-
նուր Հայ հասարակութիւնն այդ-
քանի առեւտրի զարմայաւ եւ սա-
լիհուր տուաւ , որ այդ լուրը տը-
ւողն անշուշտ եկեղեցի , յաճախող
չլլկալու է , որ եկեղեցւոյն բաց
թիւնը չգտնար եղեր : Ին . . .

Խմբագիր Տէր , քանի զարմա-
նայ արժանի է սրդարեւ , որ
մինչեւեւ թէ եկեղեցւոյ պայծա-
ռութեան է . թէ դպրոցի մը (ու-
րից մէջ 188 իսկ երկուս մանկը-
տիք կը դաստիարակուին Հայ ,
Գաղղ . եւ Պոկկարեւելն լեզուեւե-
րով) բազմաթիւ ըստ կարի աշխա-
տած եւ յայնչեւեւ հարկաւ ի գոյն
հանեննէս ետք այսպիսի ստւեր
լսել :

Ուստի պաշտօնապէս հրապա-
րաւ կ'իջնեմք յառեւեմ ճշմարտ-
թեան խաղաղասէրեւ այդ սը-
տաբանն , որ երբէք եկեղեցին
գոյնուած չէ , եւ պատճառ մ'ալ
չկայ գոյնուելու :

Ճայս ի գիտութիւն համայն Աղ-
գաղայն մօտակայ թերթերնուդ
միայն միջոցաւ հրատարակելնիդ
ինչպիսիլ :

Մենաք խորին յորհածօք
ի գիտմայ թաղ յարհրդոյ
Ատենապփրկ Ստենապետ
Աստի ի Լուսինեւ Ա. Եւսեւսեւ
Սօֆիա 16 օգոստ . 1883

ՇԵՖԱՐԱՔԻ ՄԵՃԼԻՍԻ

Շէֆարաքի նամ իրմէն Գաթիլք
գաւառեւոր մէճիսիսեւն տէրճի ի
թիւնայ իւր կէստէրիւնն պիւր մէք-
նուպ արք :

Միւսիլիքէ Բէնտի ,

Կալէթիայ միւթէպէրնիդին
1798 նուսմանս նիսանսեւոր
Գլմիւնի Գաթիլք Շէֆարաքի
գաւառեւոր» նամ մէճիսիսիդին
1883 սէնէսի ըրբօրթօք հազ-
գընտա պազը իթիւրաթաթը հալիլ
պիւր իրմէնի Գաթիլքի ինչպէս
իւր միւսիլի պիւր մէքնուպ կէս-
րիւսիւս տիւր , իթիւրաթաթը մէք-
թիւրէյէ ճկալապ օլարաթ չիւրթ-
թիւթիլ թարաֆընտան իլլաճաթիւր
հալիլ թարաֆընդա կէստէրիւնն
մէքնուպըն միւթէպէր կաղէ-
թանդտա տէրճի բէճա օլընըր ,

Էրվէլա՝ միւթէրիլքը մէքնու՝
նիւր բէճա լալիլից հալէ 30 բարայա
էքմէք ալաղըլ հալտէ , ֆուգա-
լալէ թէլլիլ գըլըննէ էքմէպիւր
գըլէսիւնն նիւսին 34 բարա վէ-
րալիսիւնի սիւս իտէրք : Վա-
գաա՝ միւթէրիլքին ըրբօրթօյա
նէպընն պու պալտտէ հազգը
նէքընքա իտէ սէ , տէֆիթէրիմիլ
մուսհալիւնն թէլլիլ օլուսնէ էք-
մէք 16401 գըլէ կէսթէրիւն-
նէք իրէնն , սէհվէն 135213 գըլէ
կէսթէրիւրէք , 1186 գըլէս պիւր
այլըլ իսգալէ գալտ օլուսմըլտը-
քի , պու հալտէ ինտէլ հիսապ
պէհէր գըլէսի 30 բըյա կէլիօր :

Գըլէթի ճազգընտա օլան ի-
թիւրիլքէ կէլիւննէ 30 բարաթ
էքմիլէ միւսպայա օլընսգ իւզ-
րէ մէճիսիսիլ թարաֆընտան օգ-
տէֆալէր սայ ու ղալթիթ օլուս-
տը իտէ սէ , գըլմիլքը մէքթիւ-
րէսնն ալաղը պըլըննէ էքմէք
բէք առի վէ իսմուր օլուսգը
թէճարիւպը միւթէլտտօրտէ իլէ
թէպէլիւնէ լէլտիւնիւնն , ֆու-
գալալէ վէրէսիլ թէճիլ կէս-
րիւսիւրէքէք , էնն 30 բարատան
միւսպայա օլուսմարտն մէճպու-
րէլիթ հալտը օլուսը տըր :

Իւսիննիւ իթիւրաղ իտէ , Ա-
նաթառ Գըլէսիւնն նամ գըլլաք
մէքթէպիւնն իտէն օլընան 80 լի-

[illegible]

